

Nursing Research Newsletter

ฝ่ายบริการพยาบาล โรงพยาบาลสงขลานครินทร์
ฉบับที่ 10/59 เดือนกรกฎาคม ปี 2559

เปรียบเทียบประสิทธิผลของการรับประทานอาหารกาน้อยกับอาหารเหลวใสก่อนการรับประทานยาระบายใน
การทำความสะอาดลำไส้ก่อนส่องกล้องลำไส้ใหญ่ ในผู้ป่วยนอกแผนกศัลยกรรม

Comparison of Efficacy between Low-Residue Diet and Clear-Liquid Diet in Colonoscopic
Bowel Preparation in Surgical Clinic.

โสภณา ว่องทวิ

โสภา บุญวิริยะ

ธรรนุช บุญพิพัฒนาพงศ์

จนิษฐา ศิริวรรณยศ

มินา ทองวงศ์

บทคัดย่อ:

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาความแตกต่างของความสะอาดของลำไส้ใหญ่ อาการข้างเคียง และความพึงพอใจของผู้ป่วยจากแนวปฏิบัติการเตรียมความสะอาดของลำไส้ใหญ่ 2 แบบ วัตถุประสงค์และวิธีการ: เป็นการศึกษาไปข้างหน้าแบบสุ่ม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยที่นัดมาส่องกล้องลำไส้ใหญ่ทั้งหมดแบบผู้ป่วยนอก จำนวน 224 ราย จัดให้ได้รับการเตรียมความสะอาดของลำไส้ใหญ่ ตามแนวปฏิบัติที่ 1 จำนวน 112 ราย และอีก 112 ราย เตรียมตามแนวปฏิบัติที่ 2 โดยทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันที่ 1 วันก่อนส่องกล้องให้ผู้ป่วยที่ใช้แนวปฏิบัติที่ 1 รับประทานอาหารกาน้อยถึง 08.00 น. และรับประทานอาหารเหลวใสถึง 24.00 น. ส่วนกลุ่มแนวปฏิบัติที่ 2 รับประทานอาหารกาน้อยถึง 16.00 น. และรับประทานอาหารเหลวใสหรือน้ำเปล่าถึง 24.00 น. โดยทั้ง 2 กลุ่มปฏิบัติเหมือนกันในส่วนของการรับประทานยาระบายไซเดียมฟอสเฟตโซลูชันครั้งละ 45 มิลลิลิตร จำนวน 2 ครั้ง เวลา 20.00 น. 1 วันก่อนการส่องกล้อง และ 06.00 น. ของวันส่องกล้อง เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินระดับความสะอาดของลำไส้ตัดแปลงจากการแบ่งระดับความสะอาดของลำไส้ใหญ่ โรงพยาบาลราชวิถี แบบประเมินอาการข้างเคียงและแบบประเมินความพึงพอใจที่พัฒนาโดยนักวิจัยเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความสะอาดของลำไส้ อาการข้างเคียง และความพึงพอใจระหว่างกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ สถิติ Fisher's exact test และ chi square test

ผลการศึกษา: ผู้ป่วยที่ได้รับการเตรียมความสะอาดของลำไส้ใหญ่ด้วยแนวปฏิบัติที่ 2 ที่มีความสะอาดในระดับที่แพทย์ยอมรับได้มากที่สุดมีจำนวนมากกว่าผู้ป่วยที่ได้รับการเตรียมด้วยแนวปฏิบัติที่ 1 ($p=0.03$) ผู้ป่วยที่ได้รับการเตรียมด้วยแนวปฏิบัติทั้ง 2 แบบไม่พบความแตกต่างของอาการข้างเคียง ($p=0.37$) ยกเว้นอาการหิวที่พบในแนวปฏิบัติที่ 1 มากกว่าแบบที่ 2 ($p<0.001$) อย่างไรก็ตามไม่พบความแตกต่างของความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติการเตรียมความสะอาดลำไส้ทั้ง 2 แบบ ($p=0.59$) สรุป: การเตรียมความสะอาดลำไส้ใหญ่ก่อนการส่อง

กล้องลำไส้ใหญ่ทั้งหมดด้วยแนวปฏิบัติที่ 2 โดยให้ผู้ป่วยรับประทานอาหารกากน้อยถึง 16.00 น. และรับประทานอาหารเหลวใสหรือน้ำเปล่าถึง 24.00 น. 1 วันก่อนส่องกล้องร่วมกับยาระบายทำให้ได้ลำไส้ที่สะอาดเพียงพอและยังช่วยลดอาการหวัดจากการเตรียมลำไส้ลงได้

ระเบียบวิธีวิจัย การศึกษาไปข้างหน้าแบบสุ่ม (Prospective randomized controlled trial) ในผู้ป่วยที่มาตรวจที่แผนกศัลยกรรม โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ และแพทย์นัดส่องกล้องลำไส้ใหญ่ (colonoscopy) ในช่วงเวลา 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2556 - ตุลาคม พ.ศ. 2557 ผู้ทำการวิจัยที่แผนกศัลยกรรมเป็นผู้แนะนำการเตรียมความสะอาดลำไส้ตามแนวปฏิบัติ ด้วยวิธี randomized block of 4 ผู้ทำการวิจัยในห้องส่องกล้องซึ่งเป็นแพทย์และผู้ช่วยส่องกล้องจะไม่ทราบว่าคุณป่วยถูกเตรียมด้วยแนวปฏิบัติใด (colonoscopist-blinded)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1. แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ประวัติการขับถ่าย การผ่าตัด โรคประจำตัว 2. แบบบันทึกแนวปฏิบัติในการเตรียมลำไส้ 3. แบบประเมินอาการข้างเคียง 4. แบบประเมินความพึงพอใจ 5. แบบประเมินระดับความสะอาดของลำไส้

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ความตรงของเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content validity) ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความตรงของแบบสัมภาษณ์โดยส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิสองท่าน ประกอบด้วยอาจารย์พยาบาล 1 ท่าน และพยาบาลชำนาญการพิเศษ 2 ท่าน โดยผู้ส่งคุณวุฒิจะตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมทางภาษา จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้ ความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) แบบวัดความสะอาดนี้ได้รับการหาความเที่ยงแล้วโดยการทำ Inter-rater reliability ระหว่างแพทย์ส่องกล้องกับผู้ช่วยส่องกล้อง ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 1 ในงานวิจัยที่ผ่านมา

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลพื้นฐานโดย สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ สถิติ Fisher's exact test และ chi square test

สรุป ผลการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่าการเตรียมความสะอาดลำไส้ก่อนการส่องกล้องลำไส้ใหญ่ทั้งหมดนั้น 1 วันก่อนการส่องกล้องสามารถให้ผู้เข้ารับการส่องกล้องรับประทานอาหารกากน้อย เช่น ข้าวต้มไม่ใส่ผักได้จนถึงเวลา 16.00 น. ร่วมกับการยาระบายโซเดียมพอสเฟตโซลูชัน 2 ครั้ง ครั้งละ 45 มิลลิลิตร เวลา 20.00 น. และเวลา 06.00 น. ในวันส่องกล้องและดื่มน้ำ 300 มิลลิลิตรจำนวน 3 แก้วทุกครั้งที่รับประทานยาเพื่อให้ลำไส้สะอาดและลดอาการหวัดได้

โสภณา ว่องทวี, โสภภา บุญวิริยะ, ธีรนุช บุญพิพัฒนาพงศ์, ขนิษฐา ศิริวรรณยศ และ มินา ทองวงศ์. 2559. เปรียบเทียบประสิทธิผลของการรับประทานอาหารกากน้อยกับอาหารเหลวใสก่อนการรับประทานยาระบายในการทำความสะอาดลำไส้ก่อนส่องกล้องลำไส้ใหญ่ ในผู้ป่วยนอกแผนกศัลยกรรม. สงขลานครินทร์เวชสาร: 34(2); 61-70.